

حقوق اوقات فراغت در ایران

مطالعه موردی: تهران

رسول افضلی^۱

زهرا کاتب ازگمی^۲

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۱/۲/۱۱

تاریخ دریافت مقاله: ۹۰/۷/۲۰

چکیده

در هر جامعه‌ای استفاده از تفریح و اوقات فراغت، به عنوان یکی از حقوق مهم ملت تلقی می‌شود. باید برای همه افراد جامعه همزمان باشغل و درآمد کافی، امکان و توان استفاده از اوقات فراغت و تفریح فراهم آید، و زمینه‌های لازم از نظر حقوقی و قانونی ایجاد شود، تا افراد جامعه بتوانند در فضایی مناسب به حق قانونی خود برسند. لذا جهت بررسی وضعیت اوقات فراغت از نظر حقوق شهروندی و میزان اطلاعات افراد از این حقوق و قوانین و نقش دولت و سازمان‌ها در امر رسیدگی به امور اوقات فراغت و وضع قوانین فراغتی ۲۱۰ پرسشنامه بین مردم در پارک لاله واقع در منطقه شش کلان شهر تهران توزیع شد. در پردازش پرسشنامه از نرم افزار SPSS و طیف پنجگانه ترتیبی لیکرت استفاده شد، و نتایج حاکی از آن بود که مردم از امنیت و آزادی‌های لازم در فضاهای فراغتی خود برخوردارند، در مورد قوانین حقوقی فراغت اطلاع چندانی ندارند، همچنین به نقش دولت در سرو سامان دادن فضاهای فراغتی و قوانین مربوط به آن اهمیت زیادی می‌دهند.

واژه‌های کلیدی: اوقات فراغت، حق، حقوق شهروندی، حقوق فراغت

^۱ - دانشیار جغرافیای سیاسی دانشگاه تهران

^۲ - دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی توریسم دانشگاه تهران

مقدمه

با توجه به رشد و توسعه شهرها و نیز فشرده شدن ساعت کار به هشت ساعت در روز در صنایع تولیدی و سازمان‌های اداری، و تعیین زمان بازنشستگی بعد از ۲۵ تا ۳۰ سال خدمت در همه نقاط جهان، شهروندان اوقات فراغت نسبتاً طولانی دارند. پر کردن این اوقات به شکلی که پاسخگوی نیازهای جسمی، روانی، و اجتماعی شهروندان باشد، روز به روز اهمیت بیشتری پیدا کرده و تولید و وسایل و ابزارهای اوقات فراغت نیز در اقتصاد جهانی جای مهمی یافته است (مخبر، ۱۳۸۸:۱۳).

از طرفی تأمین رفاه اجتماعی از حقوق شناخته شده شهروندان است و اشکال مختلفی را دربر می‌گیرد که یکی از آنها اوقات فراغت می‌باشد. اوقات فراغت به معنی بیکاری، اوقات غیر موظف، ساعت‌های بدون برنامه، اوقات غیر رسمی و.... تلقی می‌شود (کریمی، ۱۳۸۲:۴۸). بنابراین اوقات فراغت، فرصتی است که انسان عهده‌دار هیچ نوع کاری نمی‌باشد. یعنی فراغت مساوی آزادی از اضطرار، فرصتی برای انتخاب وزمانی فراتر از زمان کار می‌باشد (هاشمیان، ۱۳۸۲:۴۵).

از آنجایی که در اوقات فراغت از نظارت اجتماعی کاسته می‌شود امکان بروز ناهنجاری‌ها نیز وجود دارد (همان منبع: ۴۵). به همین دلیل است که مقررات و مصوبات بین‌المللی (نظیر حقوق کودک و حقوق کار)، استراحت و بازی رابه عنوان یک حق مطرح می‌کنند، که دولت‌های عضو این مجامع باید در این خصوص سیاستگذاری مناسبی را به عمل آورند. برخورداری از استراحت و تفریح و استفاده از اوقات فراغت، از حقوق مهم اجتماعی است، که دارای جنبه‌های فردی نیز می‌باشد. حق برخورداری از تفریح و اوقات فراغت، به عنوان یکی از حقوق ملت، در هیچ یک از اصول قانون اساسی ذکر نشده است. بدیهی است که در صورت ذکر در قانون اساسی، قانوناً برای ارگان‌های دولتی تکلیف اجرای آن به وجود می‌آید و تمامی مقررات و مصوبات همزمان با ایجاد درآمد کافی و اشتغال برای همگان، امکان و توان استفاده از اوقات فراغت و تفریح فراهم می‌آورد (استوار، ۲۵: ۱۳۸۴).

همانطور که بیان شد، از آنجایی که در اوقات فراغت از میزان نظارت اجتماعی کاسته می‌شود و امکان بروز ناهنجاری‌ها نیز فراهم می‌شود در این پژوهش تلاش شده است تا به بررسی چند عامل پرداخته شود که در قالب سؤالات زیر مطرح می‌شود.

- ۱- اوقات فراغت در ایران به عنوان عنصری در بهبود رفاه عمومی به لحاظ حقوقی دارای چه وضعیتی است؟
- ۲- رویکرد مردم نسبت به پشتوانه‌های حقوقی و قانونی اوقات فراغت در ایران چگونه است؟
- ۳- گذران اوقات فراغت در ایران تحت تأثیر چه عواملی است؟

روش تحقیق

روش پژوهش مورد نظر از نوع توصیفی - تحلیلی می باشد، روش بکار رفته در جمع آوری داده‌ها روش کتابخانه‌ای و میدانی در قالب توزیع ۲۱۰ پرسشنامه در بین مردم تهران، در پارک لاله واقع در منطقه شش انجام شد، که برای به دست آوردن نمونه مورد نظر از روش برآورد کوکران استفاده شده است. اطلاعات جمع آوری شده با استفاده از نرم افزار spss پردازش گردید. همچنین برای تحلیل پاسخ‌ها، سؤال‌ها در قالب طیف لیکرت مطرح شد، که (جدول ۱) نحوه رتبه بندی رانسان می دهد.

جدول ۱. نحوه رتبه بندی گزینه‌ها

۵	۴	۳	۲	۱
خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم

طیف لیکرت رایج ترین مقیاس ترتیبی است و از تعدادی عبارت و گزینه تشکیل شده است. در این رابطه، برای ارزیابی سؤال‌ها و نظرات پاسخگویان، مطابق روش ذکر شده به این صورت عمل شد که میانگین رتبه‌ای به دست آمده بزرگتر از رتبه ۳ و امتیاز کل بزرگتر از عدد ۵۰ باشد بیانگر میزان کارآمدی بیش از متوسط می باشد و برعکس.

مبانی نظری

حقوق چیست؟ مفهوم حقوق یا rights (=حقوق) ارتباط نزدیکی با hight (=حق درست) دارد. چیزی حق است که بامعاری از حق nightness (=حقانیت درستی) سازگار باشد. همه جوامع معیارهایی از حق دارند، اما غالباً گفته می‌شود بسیاری از فرهنگ‌ها هیچ تصور ضمنی که انسان حقوقی داشته باشد ندارند (کیوانفر، ۱۳۸۸:۷). حقوق مجموعه‌ای از قواعد الزام آور کلی است که به منظور ایجاد نظم، و استقرار عدالت بر زندگی اجتماعی انسان حکومت می کند، و اجرای آن از طرف دولت تضمین می شود (کاتوزیان، ۱۳۷۷:۱۶۶۶).

حقوق عبارت است مجموعه‌ای از حق‌ها و صلاحیت‌ها که به موجب آن فرد بشری توانایی به کارگیری آنها از امورات مختلف یک زندگی اجتماعی را دارا باشد. به تعبیری دیگر صلاحیت و کارایی ویژه‌ای است که بر حسب وضعیت قانونی یا قراردادی به شخص ضمیمه می شود، حقوق فرد از پیوستگی وانضمام آن حق‌ها به یک وضعیت ناشی می شود (کارگذاری، ۱۳۰:۱۳۸۳).

حقوق شهروندی

زیرشاخه‌ای از حقوق بشری می باشد، که البته تفاوت‌هایی با آن دارد، از جمله مخاطب حقوق بشراجماع انسانی است و گیرنده آن موجودی است که عنصر جامعه انسانی باشد و اکثر اصول آن کلی و مبهم است. ولی حقوق

شهروندی برای افرادی خاصی در محدوده‌های یک دولت کشور و اصول آن جزئی و خالی از ابهام می باشد. حقوق شهروندی هدیه‌ای الهی و جزء حقوق ذاتی و فکری بشر است، این حقوق قابل انتقال نیست و نمی توان آنرا تقسیم کرد. حقوق شهروندی حق مسلم هر عضو خانواده بشری و جهانی است، که همه افراد از هر رنگ، جنس، زبان و... استحقاق بهره مندی از آن را دارند (همان منبع: ۱۳۸۳).

انواع حقوق شهروندی

۱- حقوق مدنی

۲- حقوق سیاسی

۳- حقوق فرهنگی

۴- حقوق قضایی

۵- حقوق اجتماعی - اقتصادی

حقوق اجتماعی که یکی از حقوق شهروندی است شامل موارد زیر می باشد:

۱- **حق آزادی انتخاب کار و شغل:** آزادی انتخاب کار و شغل نتایج آزادی شخصی و آزادی اقتصادی است و آن عبارت است از اینکه شخص آزادانه به کار و شغل دلخواه خود اعم از کار و پیشه، هنر، بازرگانی و صنعت و... بپردازد و دولت یا شخص دیگری نتواند مانع او شود (مومنی طباطبایی، ۱۳۷۰: ۱۳۷۰).

۲- **حق تأمین اجتماعی:** تأمین اجتماعی همراه با یک سلسله فعالیت‌هایی جهت رفاه اجتماعی، خدمات اجتماعی و بیمه‌های اجتماعی همراه می باشد. تأمین اجتماعی پروسه تکاملی خود را طی کرده و از سیستم بیمه اجتماعی به تأمین اجتماعی مبدل گردیده است.

۳- **حق رشد و آموزش:** در میان حقوق مدنی و اجتماعی، هیچکدام از حقوق از نظر اهمیت و نقش مؤثر، به پای حق رشد آموزش نمی رسد، در حقیقت این حق پایه و اساس دیگر حقوق اجتماعی به حساب می آید. اهمیت رشد و آموزش و اثرگذاری آن بر بالندگی جامعه تاحدی است که قرآن کریم دو شاخصه مهم را جهت طبقه‌بندی جامعه انسانی برمی شمرد: تقوا، تعلیم و دانش.

۴- **حق فراغت:** شامل فعالیت‌هایی می شود که خارج از اوقات کار و تکالیف اجتماعی انجام می گیرد، فرد با اما و اگرهایی آنرا به اختیار خود درمی آورد، و رضایت حاصل از آن درونی است. اهمیت آن بیشتر در این است که به بخشی از توان‌های افراد که در کار روزانه بی استفاده می ماند مجال بروز و ظهور می دهد، در تقویت روحی افراد و بالا بردن احساس تعلق به جامعه کمک می کند. تأمین فراغت برای کیفیت زندگی همان قدر اهمیت دارد که تأمین سلامت و آموزش، باین همه دولت‌ها در برنامه‌های هزینه عمومی خود کمتر به این مطلب توجه کرده‌اند. به طور معمول از رابطه میان فراغت و کیفیت زندگی درک درستی ندارند (منخبر، ۱۳۸۸: ۱۳).

در واقع فراغت به عنوان نیازهای اساسی بشر، در پی انقلاب صنعتی با جدا شدن کار از فراغت مورد توجه قرار گرفت. همچنان که کار عمل خلاق، مولد و تغییر دهنده است فراغت نیز فعالیت نسبتاً خود انگیخته و آزادانه فرد و بازآفرینی خود می‌باشد (قاضی مرادی، ۱۳۸۶: ۲۵).

حقوق شهروندی در ایران

اصطلاح «شهروند» در متن بسیاری از مقررات به کار رفته است. در قانون احترام به آزادی‌های مشروع و حفظ شهروندی، مصوب ۸۳.۲.۱۵ مجلس شورای اسلامی که در مقام صیانت حقوق قضایی شهروندی است، مثل حق دفاع از متهم، رعایت موازین قانونی در موقع دستگیری، بازجویی و تحقیق از اشخاص، منع شکنجه و رعایت اصل برائت، به نظر می‌رسد که منظور از شهروند فقط «تبعه» است. همچنین در آیین نامه تعزیرات حکومتی در شهرداری‌های کشور در خصوص کارمندان و شهروندان ۱۳۶۷.۳.۲۵ در قانون معاهده‌ی اساس روابط متقابل و اصول همکاری بین جمهوری اسلامی ایران و فدراسیون روسیه مصوب ۱۳۸۰.۱۰.۱۶ مجلس شورای اسلامی در ماده ۸ آن در خصوص تسهیلات برای «روادید برای شهروندان طرف دیگر» نیز منظور از شهروند، تبعه است. بنابراین می‌توان گفت که نحوه استفاده از این اصطلاح در مقررات مدون، نظم خاصی حاکم نیست و در قوانین و سایر مقررات در هر دو معنی به کار گرفته شده است، اما به لحاظ محتوایی، در حقوق ایران در بهره مندی از حقوق مدنی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی و در مواردی فرهنگی، بین اتباع و غیر اتباع، حسب مورد تفاوت‌های جزئی یا کلی وجود دارد (رضایی پور ۱۳۸۵).

قوانین فراغتی در ایران

همانطور که ذکر شد حق استفاده از تفریح و اوقات فراغت به عنوان یکی از حقوق ملت در هیچ یک از اصول قانون اساسی ذکر نشده است. اما بعضی از وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها یک سری مجموعه قوانینی را برای کارمندان و کارکنان خود در نظر گرفته‌اند. تنها اشاره‌ای که در زمینه اوقات فراغت در قانون اساسی کشور وجود دارد در رابطه با کار فرمایان با مشارکت وزارت کار و امور اجتماعی است و بدین قرار است: ماده ۱۵۳ قانون کار، کلیه کارفرمایان موظفند با مشارکت وزارت کار و امور اجتماعی و سازمان تربیت بدنی کشور، محل مناسب برای استفاده کارگران در رشته‌های مختلف ورزشی ایجاد نمایند (قانون کار، ۱۳۸۱: ۸۴).

آیین نامه اجرایی ماده ۱۵۴ قانون کار جمهوری اسلامی ایران مصوبه هیئت وزیران دارای ده ماده و چندین تبصره می‌باشد، که مواد آن در ذیل می‌آید.

ماده ۱- کلیه کارفرمایان کارگاه‌های تولیدی، صنعتی، خدماتی و کشاورزی موظفند در امر ورزش کارگران بر اساس ماده (۱۵۴) قانون کار جمهوری اسلامی ایران با وزارت کار و امور اجتماعی همکاری نمایند.

ماده ۲- کارفرمایان کارگاه‌هایی که تعداد شاغلین در آنها بیش از پنج نفر است باید شرایط امکانات ورزشی را برای کارکنان خود فراهم آورند.

ماده ۳- مسئول کارگاه یا مسئول ورزش کارگاه در جهت جذب کارکنان به ورزش و همکاری با ادارات کل کار و امور اجتماعی استان‌ها و اداره کل تربیت بدنی کارگران (وزارت و امور اجتماعی)، در برنامه‌ریزی و اجرای دستورالعمل‌های ورزشی تلاش خواهند کرد.

ماده ۴- شرکت کارگران و ورزشکاران در مسابقات استانی و قهرمانی کشور در تقویم ورزشی مشخص و به عنوان ماموریت ورزشی تلقی خواهد شد.

ماده ۵- کارفرمایان کارگاه‌هایی که بیش از ۵۰۰ نفر شاغل دارند موظفند فضای ورزشی مناسب جهت کارگران خود فراهم کنند.

ماده ۶- شهرداری‌ها و مراجع واگذاری زمین موظفند، در صورت تقاضای وزارت کار و امور اجتماعی و کار فرما (یا تأیید اداره کل تربیت بدنی کارگران) در مورد واگذاری زمین و صدور پروانه ساختمان ورزشی در زمین‌هایی که کاربری ورزشی دارند همکاری نمایند.

ماده ۷- کلیه کارفرمایانی که تعداد شاغلین کارگاه‌های آن کمتر از ۵۰۰ نفر باشد در صورتی که نتوانند نسبت به ایجاد فضای ورزشی در داخل کارگاه خود اقدام نمایند موظفند سالانه مبلغ ده هزار ۱۰۰۰۰ ریال به ازای هر کارگر به حسابی که وزارت کار و امور اجتماعی اعلام می نماید واریز کنند.

ماده ۸- مجموعه‌های ورزشی و تفریحی کارگران که توسط وزارت کار و امور اجتماعی ساخته می شود زیر نظر هیئت امنای اداره خواهند شد. ترکیب اعضاء و وظائف و نحوه تشکیل جلسات هیئت امنای، توسط وزارت کار و امور اجتماعی تهیه و به تصویب ستاد هماهنگی ورزش کارگران خواهند رسید.

ماده ۹- به منظور تصویب تقویم ورزشی سالانه کارگران و نظارت بر حسن اجرای این آیین‌نامه و همچنین تعیین ترکیب اعضاء، وظایف و نحوه تشکیل هیئت امنای موضوع ماده (۸) آیین‌نامه ستاد هماهنگی ورزش کارگران تشکیل می شود.

ماده ۱۰- عدم اجرای این آیین‌نامه توسط کارفرمایان تخلف محسوب و با آنان طبق ماده (۱۷۳) قانون جمهوری اسلامی ایران رفتار خواهد شد.

دومین سازمان مربوطه سازمان ملی جوانان می باشد، که در دو قسمت ارائه شده است:

۱- منشور ملی جوانان

۲- برنامه ساماندهی اوقات فراغت جوانان در برنامه قانون چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ایران مصوب هیئت وزیران در سال ۱۳۸۴.

ماده ۱۲- اوقات فراغت، جوانان در حوزه اوقات فراغت از حقوق ذیل برخوردارند:

- ۱-۱۲-۱- دسترسی آزاد، آسان و ارزان به امکانات و تسهیلات عمومی نظیر کتابخانه‌ها، مراکز تفریحی، هنری و فرهنگی در سراسر کشور.
- ۲-۱۲-۲- امکان مشارکت و حضور در برنامه‌های تبادل بین جوانان ایران و کشورهای مختلف.
- ۳-۱۲-۳- استفاده ارزان و آسان از امکانات و خدمات گردشگری در صورت ارائه کارت ملی جوانان.
- ۴-۱۲-۴- برخورداری از تخفیفات و حمایت‌های ویژه در مسافرت‌های علمی، تفریحی، زیارتی در داخل و خارج از کشور.
- ۵-۱۲-۵- برخورداری از برنامه‌های متنوع رادیو و تلویزیون ویژه فراغت جوانان.
- ۶-۱۲-۶- تسهیل مسافرت جوانان بالاخص مسافرت‌های توریستی با ترویج هزینه‌های پایین کرایه، ایجاد اقامتگاه‌های خاص جوانان، اردوگاه‌های ایمن و امن (منشور ملی حقوق جوانان، 156:1382).

اهداف ساماندهی گذران اوقات فراغت جوانان در برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

- ۱- اهداف اختصاصی که شامل موارد زیر می‌باشد
- همانگ سازی فعالیت‌های بخش‌های دولتی، عمومی، خصوصی و نهادهای مدنی در رویکردها، تعاریف، مفاهیم و روش‌های مربوط به اوقات فراغت در چارچوب کار ملی.
- ۱-۱- بازنگری در مفاهیم و کارکردها و روزآمد کردن شیوه‌های گذران اوقات فراغت با توجه به چشم انداز بیست ساله و سیاست‌های کلی نظام.
- ۱-۲- ارتقای کمی و کیفی امکانات فراغتی به منظور بهینه نمودن گذران اوقات فراغت و همچنین تعمیق عدالت و رفاه اجتماعی و کاهش تفاوت‌ها و شکاف‌ها اعم از جنسیتی، طبقاتی و جغرافیایی.
- ۱-۳- بستر سازی به منظور استقرار نظام برنامه‌ریزی و مدیریت یکپارچه و هماهنگ‌سازی فعالیت‌های بخش‌های دولتی، عمومی، خصوصی، نهادهای مدنی و خانواده در زمینه اوقات فراغت.
- ۱-۴- مداخله و تأثیرگذاری بیشتر نهادهای مدنی و بخش خصوصی در امور فراغتی جوانان.
- ۱-۵- مشارکت مؤثر جوانان در سیاست‌گذاری، اجرا و نظارت در گذران اوقات فراغت.
- ۱-۶- تقویت نهاد خانواده به منظور قبول مسئولیت بیشتر در زمینه اوقات فراغت.
- ۱-۷- تنوع بخشیدن و خلاقیت بیشتر در برنامه‌های فراغتی
- ۱-۸- افزایش میزان بهره‌مندی بیشتر از برنامه‌های جمعی و فعال فراغتی
- ۱-۹- تلاش به منظور صنعتی نمودن برنامه‌های اوقات فراغت
- ۱-۱۰- اصلاح نگرش جامعه در خصوص ضرورت گذران اوقات فراغت
- ۱-۱۱- استانداردسازی برنامه‌های فراغتی

۲- اهداف کمی

- ۲-۱- افزایش میزان بهره‌مندی جوانان از برنامه‌های فراغتی

- ۲-۲- افزایش نسبت برنامه‌های فراغتی فعال به غیر فعال، گروهی به فردی و غیر دولتی به دولتی
- ۲-۳- افزایش سهم هزینه برنامه‌های فراغتی در سبد خانوار
- ۲-۴- افزایش میزان بهره‌مندی از نظرات جوانان در برنامه ریزی‌های مربوط به گذران اوقات فراغت
- ۲-۵- افزایش میزان رعایت تقاضا محوری در برنامه‌های فراغتی
- ۲-۶- افزایش میزان تعمیم برنامه‌های فراغتی به کل ایام سال
- ۲-۷- افزایش ظرفیت تشکل‌های غیر دولتی فعال در زمینه گذران اوقات فراغت
- ۲-۸- افزایش میزان برنامه‌های بانشاط در میان جوانان
- ۲-۹- افزایش تعداد اماکن و فضاهای فراغتی در سطح کشور
- ۲-۱۰- افزایش میزان تسهیلات و منابع دولتی مربوط به گذران اوقات فراغت
- ۲-۱۱- افزایش میزان دسترسی جوانان با نیازهای خاص و مناطق محروم به امکانات و برنامه‌های فراغتی

نتایج بررسی‌ها

۱- جنس، سن، سواد

از مجموع افراد مورد بررسی ۴۱٪ زن و ۵۹٪ مرد هستند که ۱۲٪ آنها زیر ۲۰ سال (۱۵ تا ۲۰)، ۶۳٪ بین ۲۰ تا ۳۰ سال، ۱۰٪، ۳۰ تا ۴۰ سال، ۹٪، ۴۰ تا ۵۰ سال، ۳٪، ۶۰ تا ۵۰ سال و ۳٪، ۶۰ تا ۷۰ سال هستند. از نظر سطح سواد ۷٪ سیکل و ۲۹٪ دیپلمه هستند.

جدول ۲. بررسی نظرات پرسشگران بر اساس طیف لیکرت

ردیف	پاسخ سؤالات از دیدگاه مردم	خیلی کم (درصد)	کم (درصد)	متوسط (درصد)	زیاد (درصد)	خیلی زیاد (درصد)	میانگین رتبه‌ای امتیاز از ۱۰۰
۱	تا چه حد از فضای مناسب جهت انجام فعالیت‌های فراغتی خود برخوردار هستید؟	۱۶٪	۱۸٪	۵۱٪	۱۱٪	۴٪	۵۳/۸
۲	تا چه حد در انجام فعالیت‌های فراغتی خود از آزادی‌های لازم برخوردارید؟	۱۶٪	۱۷٪	۴۴٪	۱۵٪	۸٪	۵۶/۴
۳	این مکان فراغتی تا چه حد از امنیت برخوردار است؟	۸٪	۲۰٪	۴۰٪	۲۷٪	۵٪	۶۰/۲
۴	تا چه حد در این مکان برایتان مشکلی بروز کرده است؟	۴۶٪	۲۸٪	۱۷٪	۶٪	۳٪	۳۸/۴
۵	تا چه حد از نظر قانونی به آن مشکل	۴۴٪	۲۳٪	۲۰٪	۷٪	۶٪	۴۱/۶

						رسیدگی شده است؟	
۲۶/۴۲	%۳	%۱۰	%۱۸	%۴۴	%۲۵	چقدر از وجود قوانین حقوقی در ارتباط با اوقات فراغت اطلاع دارید؟	۶
۸۴/۲	%۴۸	%۴۸	%۱۱	%۳	۰	در صورت نبودچنین قوانینی تا چه حد وضع آن ضروری است؟	۷
۸۴/۴	%۵۱	%۳۳	%۸	%۵	%۳	تا چه حد نقش دولت را در امر رسیدگی امور فراغتی مهم می دانید؟	۸
۹۰/۴	%۶۹	%۲۲	%۴	%۲	%۳	تا چه حد داشتن محیطی سالم جهت گذران فراغت در جامعه به عنوان حقی از افراد مهم است؟	۹
۸۷/۲	%۴۸	%۴۴	%۵	%۲	%۱	تا چه حد داشتن فراغت فراغت مثل سایر حقوق اجتماعی از قبیل سواد ضروری به نظر می‌رسد؟	۱۰
۷۷/۲	%۲۱	%۴۸	%۲۸	%۲	%۱	تاچه حد بروز مشکلات را در فضاهای فراغتی به دلیل نبود قانون فراغتی خاص می‌دانید؟	۱۱
۸۰/۲	%۳۴	%۴۷	%۹	%۶	%۴	تا چه حد مایل به وضع قوانین در زمینه امور فراغتی در جامعه هستید؟	۱۲
۸۴	%۴۸	%۳۷	%۷	%۳	%۵	تا چه حد ضرورت دارد که سازمانها و ادارات برای کارکنان خود زمینه فراغتی ایجاد کنند؟	۱۳
۸۴/۶	%۴۵	%۴۰	%۹	%۵	%۱	تا چه حد بروز مشکلات فراغتی به دلیل کمبود فضای فراغتی است؟	۱۴
۸۶/۲	%۵۴	%۲۸	%۱۶	%۳	۰	شرایط اقتصادی تا چه حد در فعالیتهای فراغتی افراد مهم است؟	۱۵

منبع: اطلاعات استخراج شده از پرسشنامه ۱۳۸۹

سؤال ۱) تاچه حد از فضای مناسبی جهت انجام فعالیت‌های فراغتی خود برخوردار هستید؟
با توجه درصد پاسخ‌ها و تبدیل این طیف به مقیاس ۱ تا ۱۰۰ امتیاز به دست آمده است (۵۳/۸٪)، حدوداً نیمی از پاسخگویان اعتقاد دارند که از فضای فراغتی برخوردار هستند.

سؤال ۲) تاچه حد در انجام فعالیت‌های فراغتی خود از آزادی‌های لازم برخوردارید؟
باتوجه به درصد پاسخ‌ها امتیاز بدست آمده ۵۶/۴٪ می‌باشد. که نشان دهنده درحد متوسط از آزادی افراد در انجام امور فراغتی می باشد.

سؤال ۳) این مکان تا چه حد از امنیت برخوردار است؟

باتوجه به پاسخها امتیاز به دست آمده $۶۰/۲\%$ ، نشان دهنده نظر مثبت پاسخگویان نسبت به امنیت فضای تفریحی شان است.

سؤال ۴) تاکنون چقدر در این مکان برایتان مشکل بروز کرده است؟

امتیاز به دست آمده از درصد پاسخها $۳۸/۴\%$ است، نشان دهنده کمی بروز مشکلات در فضای فراغتی آنها بوده است.

سؤال ۵) در صورت بروز مشکل تاچه حد از طریق مراجع قانونی به آن رسیدگی شده است؟

امتیاز پاسخها $۴۱/۶\%$ نشان می دهد که پاسخگویان نسبت به رسیدگی به مشکلاتشان هنگام بروز حادثه از طریق مراجع قانونی رضایت ندارند.

سؤال ۶) چقدر از وجود قوانین حقوقی در ارتباط با اوقات فراغت اطلاع دارید؟

امتیاز به دست آمده از پاسخها $۲۶/۴\%$ است، این امتیاز نشان می دهد که مردم در زمینه قوانین حقوقی فراغتی اطلاعات بسیار کمی دارند.

سؤال ۷) در صورت نبود چنین قوانینی تا چه حد وضع آن ضروری است؟

امتیاز به دست آمده $۸۴/۲\%$ می باشد، که نشان دهنده اهمیت زیاد وجود قوانین فراغتی از دیدگاه پاسخگویان است.

سؤال ۸) تا چه حد نقش دولت رادر امر رسیدگی به امور فراغتی مهم می دانید؟

امتیاز به دست آمده از این سؤال $۸۴/۸\%$ می باشد، و اهمیت زیاد نقش دولت رادر امور فراغتی از دیدگاه مردم نشان می دهد.

۹) تا چه حد داشتن محیطی سالم جهت گذران اوقات فراغت در جامعه به عنوان حقی از حقوق مردم در جامعه ضروری است؟

امتیاز به دست آمده $۹۰/۴\%$ ، نشان دهنده آن است که داشتن محیطی سالم جهت گذران اوقات فراغت در جامعه به عنوان حقی از حقوق مردم از اهمیت بسیار بالایی برای پاسخگویان برخوردار است.

۱۰) تا چه حد داشتن فراغت مانند سایر حقوق اجتماعی از قبیل سواد مهم به نظر می رسد؟

امتیاز به دست آمده $۸۷/۲\%$ است، که نشان دهنده اهمیت زیاد آن از دیدگاه پاسخگویان می باشد.

۱۱) تا چه حد بروز مشکلات رادر جامعه به دلیل نبود قوانین خاص در این زمینه می دانید؟

امتیاز به دست آمده $۷۷/۲\%$ می باشد، از دیدگاه پاسخگویان نبود قوانین مشخص در زمینه فراغتی عامل مهمی در بروز مشکلات و رخدادها و عدم رسیدگی به آن می باشد.

۱۲) تا چه حد مایل به وضع قوانین خاص در امر فراغت در جامعه می باشید؟

امتیاز به دست آمده از پاسخها $۸۰/۲\%$ می باشد، که نشان دهنده تمایل افراد برای وضع قوانین فراغتی در جامعه است.

۱۳) به نظر شما چقدر ضرورت دارد که سازمانها و ادارات برای کارکنان خود زمینه های لازم فراغتی را ایجاد نمایند؟

امتیاز به آمده ۸۴٪ است و از نظر پاسخگویان هر سازمان و اداره‌ای موظف است که برای کارکنان خود زمینه‌های لازم فراغتی را ایجاد نماید.

۱۴) تا چه حد بروز مشکلات را در مکان‌های فراغتی ناشی از کمبود فضای لازم فراغتی می‌دانید؟
امتیاز ۸۴.۶٪ است، که نشان دهنده اهمیت زیاد کمبود فضاهای فراغتی در بروز مشکلات برای افراد در جامعه می‌باشد زیرا نبود فضای فراغتی مناسب و کافی زمینه‌های تنش و برخورد افراد جامعه را هنگام استفاده از این فضاها افزایش می‌دهد.

۱۵) تا چه حد شرایط اقتصادی را در فعالیت‌های فراغتی افراد مهم می‌دانید؟
امتیاز به دست آمده از درصد پاسخ‌ها ۸۶٪ است که نشان دهنده اهمیت زیاد شرایط اقتصادی در امر فراغتی می‌باشد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

براساس نتایج این پژوهش مشخص شد که به طور کل مردم از فضای فراغتی مناسبی جهت انجام فعالیت‌های فراغتی، و از آزادی و امنیت کافی جهت گذران اوقات فراغت خود برخوردارند. و در صورت مواجهه با مشکلات خاص رسیدگی اندکی از طریق مراجع قانونی به آن شده است، و اعتقاد دارند که دولت می‌تواند با وضع قوانین خاص حقوقی در زمینه اوقات فراغت و رسیدگی به آن در رفع مشکلات فضاهای فراغتی نقش بسزایی داشته باشد. اطلاعات پاسخگویان در مورد وجود قوانین فراغتی بسیار محدود است و همچنین معتقد هستند که داشتن اوقات فراغت به عنوان حقی از حقوق مهم اجتماعی افراد در جامعه بسیار مهم و ضروری است، لذا با توجه به اهمیت بسیار زیاد فراغت (باتوجه به تأثیرات مثبت روحی و جسمی) داشتن فراغتی شادی آور و به دور از استرس و بروز مشکل، داشتن قوانین خاص فراغتی و فضای مناسب فراغتی بسیار ضروری است. دولت موظف است با ایجاد قوانین فراغتی مناسب و فراهم آوردن یک فضای امن زمینه را در جهت گسترش فعالیت‌های فراغتی امن و بدون دغدغه در سطح جامعه فراهم کند. همچنین سازمان‌ها و ادارات نیز می‌توانند در گسترش زمینه‌های فراغتی برای کارمندان خود نقش به‌سزایی ایفا کنند.

برای گسترش فراغتی امن و مناسب و حفظ حقوق افراد جامعه راهکارهای زیر ارائه می‌گردد:

- ۱- تشویق افراد به احترام به حقوق در فضاهای فراغتی جهت جلوگیری از بروز مشکل
- ۲- داشتن یک مکان رسیدگی به مشکلات افراد در همان محل فراغتی جهت تسریع امر رسیدگی در زمان بروز حوادث
- ۳- نظرخواهی از افرادی که به مکان فراغتی می‌آیند در زمینه گسترش راهکارهای ایجاد امنیت و کاهش مشکلات آن مکان فراغتی.
- ۴- تدوین قوانین فراغتی از طریق دولت، با مشارکت و همکاری متخصصان آسیب شناسی در فضاهای فراغتی.

منابع و مأخذ

- ۱- استوارسنگری، کوروش. ۱۳۸۴. حقوق تأمین اجتماعی. نشر میزان.
- ۲- برنامه ریزی ملی جوانان. ۱۳۸۲. سازمان ملی جوانان و مدیریت برنامه ریزی دبیر خانه شورای عالی جوانان.
- ۳- پللو، روبر، ۱۳۷۰، شهروند و دولت، ترجمه ابوالفضل قاضی، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- ۴- جی ام، باربالت، ۱۳۸۳، حقوق شهروندی، ترجمه جواد کارگذاری، سال دوم، شماره دوم.
- ۵- حافظ نیا، محمد رضا، ۱۳۷۷، مقدمه ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، انتشارات سمت.
- ۶- رضایی پور، آرزو، ۱۳۸۵، حقوق شهروندی، نشر آریان.
- ۷- فریمن، مایکل، ۱۳۸۷، ترجمه محمد کیوانفر، انتشارات هرمس.
- ۸- قاضی مرادی، حسن، ۱۳۸۶، کار و فراغت در ایران، نشر اختران.
- ۹- کاتوزیان، ناصر، ۱۳۷۷، فلسفه حقوق، جلد اول، نشر شرکت سهامی انتشارات.
- ۱۰- کریس، روجر، ۱۳۸۸، ترجمه عباس مخبر، انتشارات معاونت امور اجتماعی و فرهنگی - دفتر مطالعات فرهنگی و اجتماعی.
- ۱۱- کریمی، عبدالظیم، ۱۳۸۲، آسیب شناسی اوقات فراغت، نشریه ماهنامه آموزشی تربیتی پیوند.
- ۱۲- مؤتمنی طباطبایی، منوچهر، ۱۳۷۰، آزادیهای عمومی و حقوق بشر، انتشارات دانشگاه تهران.
- ۱۳- وزارت کار و امور اجتماعی، ۱۳۸۱، قوانین کار و تأمین اجتماعی، نشر دوران.
- ۱۴- هاشمیان، فریده، ۱۳۸۲، اوقات فراغت، رشد یا انحطاط، ماهنامه آموزشی تربیتی پیوند.
- ۱۵- هیئت وزیران، ۱۳۸۴، برنامه ساماندهی اوقات فراغت جوانان در جمهوری اسلامی ایران، سازمان ملی جوانان.
- ۱۶- هیئت وزیران، ۱۳۸۸، برنامه ساماندهی اوقات فراغت جوانان در جمهوری اسلامی ایران، سازمان ملی جوانان.